

Consell de Guerra i divuit anys de presó per passar gent per la frontera.

Entrevista a

Joan Peramiquel i Sivila

Jaume Serra i Carné

Recuperar la memòria històrica col·lectiva i conèixer les vicissituds personals de diverses persones, en general anònimes, que visqueren la guerra al bàndol perdedor i patiren presó, és una necessitat objectiva si volem valorar com cal el paper de cadascú en uns anys especialment dramàtics i difícils. Als darrers temps, i abans que desapareguessin els protagonistes, hom està recuperant i divulgant episodis històrics que havien estat oblidats i menystinguts. Jaume Serra treballa des de fa temps en l'aplec de documentació, en bona part de font oral, de la Guerra Civil i de l'exili. Ara ens ofereix una mostra de la seva recerca, mitjançant l'entrevista al Sr. Joan Peramiquel, que conserva, com veureu, una memòria privilegiada.

El Joan Peramiquel és un home que fa la vida a l'Avecrem, al barri de Valldaura de Manresa. Ja fa anys que està jubilat i, tot i la seva edat, té una salut molt bona que li permet fer una vida ben normal. La seva memòria sobretot la dels temps més allunyats, és envejable. Ha estat un home molt treballador, un home de criteri i un home valent. La seva vida potser hauria estat com la de molta gent, però les circumstàncies extraordinàries de la guerra i de la postguerra el van fer viure uns fets remarcables.

Joan Peramiquel i Sivila va néixer a Súrria el 18 de novembre de 1910. Tenia un germà que van matar a la guerra i una germana. Casa seva es deia cal "Torrenté". El pare era pagès i la mare treballava a casa. Eren petits propietaris. Va anar a l'escola dels capellans al poble vell de Súrria fins als 14 anys. Va començar a aprendre l'ofici de fuster i els vespres continuava estudiant. Va treballar de fuster fins poc abans d'esclatar la guerra. Es va casar amb la Teresa Sabaté a finals de 1933, poc després de la mort del president Macià, que va morir el dia de Nadal. Van fer el viatge de nuvis a Barcelona i van anar a la plaça de sant Jaume quan van elegir president Lluís Companys. Van anar a viure a la Colònia Palà (Palà Vell) amb els pares de la dona. Com que a la colònia no hi havia feina de fuster llavors va aprendre de teixir, que li va ensenyar

Joan Peramiquel i Sivila a Melilla, el 1932.

la dona mateix. Quan va començar la guerra feia anar dotze telers.

–*Quan vau començar a tenir un interès per la vida política i sindical?*

–El meu pare, en pau descansi, cobrava les cadires de missa, però tot i així estic segur que a l'hora d'anar a votar sempre votava l'Esquerra. Era d'aquells que les matava callant. No podia pas dir que votava l'Esquerra. El meu germà comprava *La Humanitat*. Una vegada va venir a donar una conferència el Salvador Perarnau i va dir: “els catòlics tots són molt catòlics, però quan els toquen l'armilla ni *cris-to* creu en Déu”.

Va ser el 16 de febrer de 1936 que vaig començar a intervenir en política. Llavors vaig fer d'apoderat per a l'Esquerra a Palà; de fet més aviat vaig fer d'interventor perquè a la colònia no trobaves gent per fer-ne.

A Palà vam organitzar la UGT entre els treballadors de la fàbrica. Anàvem d'acord amb els de la UGT de Súrria que la majoria eren comunistes, perquè llavors eren els socialistes i els comunistes els que portaven el sindicat. Llavors jo vaig ser el president de la UGT de Palà.

–*Les eleccions del 36 van ser molt renyides? La gent veia que eren importants?*

–Ja ho crec! Perquè hi havia la part dels rabassaires. Hi havia molta tensió. A Palà Nou encara n'hi havia més. Els que votaven l'Esquerra havien d'anar més alerta perquè es presentava el Valls i Taberner i era l'amo de la Colònia Valls. Allà l'amo feia passar un empleat del despatx a repartir les paperetes pis per pis. I et deia: l'amo no ho exigeix però ho recomana. I et donava la papereta. El 16 de febrer es votava a l'escola de la colònia, però abans es feia a cal Flautes, una barriada que hi ha una mica més amunt de la colònia. L'amo, als que votaven per la Lliga, els portava en cotxe i els que no hi havien d'anar a peu. El sogre agafava el cotxe i votava l'Esquerra. Era un bon home, es deia Tomàs.

–*Què va passar amb la gent de dretes de la Colònia Palà durant els primers temps de la guerra? Van marxar? Hi va haver problemes a Palà quan va esclatar la guerra?*

–Quan va esclatar el moviment de

seguida vam fer el Comitè i d'aquesta manera nosaltres ens cuidàvem de l'ordre. Durant els primers temps també van pujar cotxes de Manresa que es volien emportar els de dretes més caracteritzats de Palà. Llavors vaig anar a Súrria. Allí vaig tenir l'ajuda de l'alcalde Claret que va omplir un cotxe del Galtanegra per anar a reforçar la gent de Palà. Més endavant també van venir una colla de la CNT de Cardona, però després de parlar amb ells se'n van anar i no va passar res. No se'n van endur ningú i mentre hi vaig ser no hi va haver cap mort. Això, quan em van agafar, em va salvar molt. Perquè el nou alcalde franquista, que era un dels que se'n volien emportar, no va negar res del que jo havia fet però va dir: “considero que mentre hi va ser ell, no hi va haver cap mort degut a ell”. Jo llavors era el president de la UGT i del Comitè.

Allà l'únic que va marxar va ser el botiguer. Resulta que hi havia un altre botiguer que tenia una botiga a Cal Flautes i no es podien veure. Aquest feia com d'escrivent amb els rabassaires i va fer pujar el Nònit Puig i un altre per fer pessigolles al botiguer. I de males maneres li van fer treure una arma de caça i dues pistoles que tenia amagades al terra del garatge. Llavors se'l volien endur i jo els vaig dir que ja ens en cuidariem nosaltres. I li vaig fer el passi per marxar al seu poble, que era de Guissona. I quan es va acabar la guerra va dir que li havia fet el passi perquè el matessin allà. Si hagués volgut que l'haguessin mort ... Mentre hi vaig ser jo no va morir ningú. Després amb el tema dels quintos, n'hi havia que s'amagaven i llavors venia la guàrdia d'assalt i en van agafar algun. I a algun que marxava corrents el van matar. Però això és molt diferent.

A Súrria van matar un facultatiu de la mina, es deia Montero, portava barba. A vegades veig el seu fill i ens diem adéu. Crec que va anar a treballar a la Pirelli. També van matar l'enginyer de l'estat a les mines. De cal Lladó de Cererols van matar el pare que havia estat jutge, el noi gran i el seu germà capellà. També van matar un mecànic de la mina que es deia Valenzuela, el seu germà va ser el primer alcalde franquista de Súrria.

–*Durant la guerra va continuar treballant a la Colònia Palà? La fàbrica va quedar col·lectivitzada?*

–Durant molt temps hi va haver molt poca feina. No hi havia matèria primera. Ens va costar molt poder treballar una mica. Es va treballar una mica per fer material de guerra.

La fàbrica va ser col·lectivitzada. Per cert, al que vam posar al davant del despatx a Barcelona de sota mà ens fotia perquè estava d'acord amb l'amo. Com a director de la fàbrica va continuar el mateix, que es deia Suanya. I l'escrivent que es deia Balaguer també va continuar. Sempre ens va servir lleialment. Per això després de la guerra no li van donar feina. Les va passar putes. Sort en tenia que era barber i per menjar anava per aquelles cases de pagès a arreglar la gent i el pagaven amb menjar i així anava fent. Fins que al cap d'un temps el van deixar marxar de la colònia. Als de casa meva els passava el mateix, no els donaven feina i no els deixaven marxar. Fins que per mediació d'un que era de Falange, de pagès, que va dir: “home, que no li doneu feina *bueno* però deixeu-lo marxar”. I se'n van anar a Sant Vicenç de Castellet i allà els deien “els rojos”. Quan el sogre va sortir de la presó, com que no el van poder acusar de res, llavors va venir a Manresa. I quan vaig tornar jo ja era aquí, a Manresa.

A Palà durant la guerra gairebé tothom es va afiliar a la UGT. De la CNT n'hi havia algun que venia de Cardona i era el que feia pujar gent de Manresa a buscar els de dretes.

Quan es van fer els ajuntaments em vaig haver de fer del PSUC perquè llavors en nom de la UGT no permetien entrar a l'ajuntament i en canvi en nom del PSUC sí. Cada setmana anàvem un cop a l'Ajuntament de Navàs, hi anàvem per les Vilaredes. Per cert, una vegada un contramestre de la CNT, com tots el del Sindicat “El Ràdium” durant la guerra, em va avisar dient: vés alerta que no et facin una mala passada pel camí. Des de llavors amb el cotxe hi portàvem un *winchester*. No tenia gaires bones relacions amb els de la CNT de Palà. En canvi amb els de Navàs no hi va haver cap problema.

—Durant el temps que vau estar al davant del Comitè de la Colònia, vau fer alguns canvis?

—Com que no hi havia feina, un camp que hi havia, de setze quarteres, el vam sembrar de patates i les vam repartir entre la gent de la colònia. Vam anar a Tuixent a buscar les patates de sembra. També cuidàvem tota la terra de la colònia a més de l'hort que tenia cada família de la colònia.

Fèiem moltes reunions per decidir les coses. Els de la CNT no hi posaven gaires pèls mai. Una altra cosa que vam fer va ser convertir la botiga en cooperativa. Els que la portaven eren dos contramestres del "Ràdium" que eren de la CNT. Però un d'ells es va fer del PSUC. Per cert li van fer una mala feina perquè li van posar trenta anys després de la guerra, es deia Carles Lacárcel.

El Comitè també s'encarregava de repartir el menjar que el govern donava. A vegades donaven bacallà i oli, i es donava segons la família que eren.

—Vau anar a la guerra?

—Hi vaig anar quan em van mobilitzar. Vaig ingressar a Sant Andreu perquè jo havia fet el servei militar a artilleria. Llavors va passar que van fer veure que els feixistes desembarcaven a Roses per tal de prendre les armes de la gent de la reraguarda. Al Casino de Manresa van recollir totes les armes i els que no les volien donar els van portar cap a Roses. Tot plegat va ser un truc per desarmar la gent, sobretot la CNT.

Van fer unes bateries a la costa i van portar-hi gent armada i soldats. A uns els van portar a Roses i als altres a l'Escala. A mi em va tocar anar a l'Escala, en deien la bateria de Mongó. A l'Escala hi vaig ser set o vuit mesos. Dormíem en una pallera i em vaig encarregar de fer les finestres, que no n'hi havia. Després vaig anar cap a Madrid, a Vicálvaro. Ens vam portar a Cienpозuelos, vora el riu Jarama. Allà hi havia els "nacionals" a l'altre cantó del riu mateix. Allà vaig estar més a la cuina que disparant. Després vam anar cap a Teruel, pel cantó de València. Allà vam tenir un bombardeig on van matar un company d'Artés que es deia David Fàbrega Capell. Després vam

Joan Peramiqel amb la seva esposa, Teresa Sabater Gener, l'any 1943-44.

tornar altra vegada al Jarama. Aquí ens va agafar el final de la guerra. Per tal que no fos dit que ens havien pres els canons els vam portar altra volta a la Maestranza de Madrid. Allà ens van fer presoners. Ens van fer fer una fila i els moros t'anaven fotent tot el que podien: un et fotia la caçadora, un altre el rellotge, et feien obrir la maleta i el que els agradava s'ho quedaven. Ens van posar en una caserna. Llavors van donar un permís dient que el que poguéu tornés cap a casa seva. Donaven passis per a grups per tornar amb tren. A nosaltres sols ens van fer passi fins a Saragossa. D'allà vam pujar en un tren de càrrega cap a Barcelona. Hi vaig arribar el dia de Pasqua del 39. Després vam agafar el tren cap a Manresa. Quan vaig arribar al Galtanegra li vaig dir al xofer que no en tenia ni cinc per anar a Sùria. Em va dir que pugés a dalt, que llavors es podia pujar dalt dels cotxes de línia.

—Un cop acabada la guerra i de nou al poble vau tenir problemes? Què vau fer?

—A Sùria vaig anar cap a casa, i mentre hi anava vaig trobar la mare i una tia que venien de rentar al riu la roba de la tia Paula que s'havia mort.. Després me'n vaig anar cap a Palà, a peu. Pel camí vaig trobar el que representava ser l'alcalde de Palà que em va dir: quan arribis a Palà passa per casa del

carnisser. Resultava que el carnisser estava agraït per quan el van anar a buscar, perquè se l'haguessin endut, perquè ell feia propaganda per la CEDA. Ell em va dir que no em deixés veure. Això era a les nou del vespre i a les onze ja em venien a buscar a casa meva a Palà. El mateix carnisser va venir a detenir-me. Em va dir: vestiu-vos que heu de venir. Llavors jo em vaig vestir, però vaig escapar-me per darrera, vaig baixar tres pisos i un cop vaig ser al carrer vaig travessar el riu perquè no hi havia pont, que l'havien tirat a terra. Per cert, que no sabia de nedar i m'havia endut l'abric. Vaig quedar ben moll, sort que l'aigua només m'arribava al pit, que m'hi haguera quedat. Llavors me'n vaig anar cap al bosc i vaig amagar l'abric moll. Vaig travessar la riera de Salo i pel bosc, pel bosc, vaig anar a davant de Sùria. Allà vaig trobar un home que cavava ceps i que havia estat conseller pels rabassaires. Em va dir: torna-te'n al bosc que la dona m'ha de portar el dinar i li demanaré si ha vist res i quan vegeu que marxi, torneu. I em va guardar el dinar, no va dinar ell. Em va dir: la Guàrdia Civil ha anat a casa vostra i han marxat. I jo vaig pensar: ara no hi tornaran pas! I a mitja tarda vaig anar cap a casa, a Sùria. El pare em va dir el que li havia dit la Guàrdia Civil, que si em veia em diguéu que m'hi presentés. Quan va ser fosc el pare em va buscar

DON PEDRO RUBIO SEGURA BRIGADA DE INFANTERIA SECRETARIO DEL JUZGADO MILITAR ESPECIAL DE INDULTOS, DEL QUE ES JUEZ INSTRUCTOR EL COMANDANTE DE INFANTERIA DON RULALDO MARTINEZ ALMAZAN

CERTIFICO: Que en la Causa núm. 132.310 instruida por el delito de rebelion contra JUAN PARAMIQUEL SEVILLA Y OTRO dictado resolución a efectos de Indulto, a tenor de lo siguiente: Al Folio núm. 421 - INFORME DEL FISCAL - Excmo. Sr.: El Fiscal Jurídico Militar, informando sobre la aplicación de los beneficios del Decreto de Indulto de 1.º de mayo de 1952 (B. O. del Estado núm. 131), en favor de JUAN PARAMIQUEL SEVILLA Y PEDRO AYMERICH GINCA.

condenado en Causa núm. 132.310 la pena de 18 y 15 años de reclusión por delito de rebelion cometido antes de la fecha indicada, a V. E. que no excediendo de veinticinco AÑOS la pena privativa de libertad impuesta al mismo y no concurrir circunstancia alguna que lo excluya de la aplicación del citado beneficio, pudiera V. E., de conformidad con lo dispuesto en el art. 1.º del mencionado Decreto, acordar indultarle DE LA CUARTA PARTE Indulto deberá ser revocado, como así se preceptúa en el art. 2.º del expresado Decreto, caso de incurrir en reincidencia o reiteración por comisión de nuevo delito doloso en un plazo de cinco años. - V. E., no obstante, resolverá. - Madrid, 21 de Julio de 1952 - EL CORONEL FISCAL JEFE. - Firmado, ilegible. - Rubricado. - Hay un sello en tinta violeta, que dice: FISCALIA JURIDICA DE LA PRIMERA REGION MILITAR.

Al Folio núm. 422 - DICTAMEN DEL AUDITOR. - Excmo. Sr.: Examinada la instancia que, debidamente documentada, eleva a V. E. JUAN PARAMIQUEL SEVILLA Y PEDRO AYMERICH GINCA, en súplica de aplicación de los beneficios del Indulto otorgado por Decreto de 1.º de mayo de 1952, y apareciendo en la Causa de su razón, que se une, que el mismo fué condenado a la pena de 17 y 8 años de prisión como autor de un delito de rebelion cometido con anterioridad a la promulgación de tal Indulto. - Visto el precedente informe del Ilmo. Sr. Fiscal Jurídico Militar, de conformidad con el mismo, por sus propios fundamentos y habida cuenta que en el presente caso concurren todos los requisitos para la aplicación de tal gracia. - PROCEDE: Que V. E. acuerde DECLARAR INDULTADO a los referidos amartados.

de la CUARTA PARTE de la pena impuesta. - Si V. E. resuelve de conformidad, deberá volver la Causa al Juzgado Especial de Indultos para notificación y cumplimiento. - V. E., no obstante, resolverá. - Madrid, 23 de Julio de 1952. - Excmo. Sr. - EL AUDITOR GENERAL. - Firmado, ilegible. - Rubricado. - Hay un sello en tinta violeta, que dice: AUDITORIA DE GUERRA DEL CUERPO DE EJERCITO DEL GUADARRAMA.

Al Folio núm. 423 - SECRETO DE LA AUTORIDAD JUDICIAL. - Madrid, 31 de Julio de 1952. - De conformidad con lo propuesto en el anterior dictamen de mi Auditor, acuerdo DECLARAR INDULTADO a JUAN PARAMIQUEL SEVILLA Y OTRO.

de la CUARTA PARTE de la pena impuesta. - Pase al Juzgado Militar Especial de indultos para notificación y cumplimiento. - Firmado, ilegible. - Rubricado. - Hay un sello en tinta roja, que dice: CAPITANIA GENERAL DE LA PRIMERA REGION MILITAR. - SECRETARIA DE JUSTICIA. - NEGOCIADO DE CAUSAS.

Concuerda bien y fielmente con los originales que me remito, y en cumplimiento de lo ordenado, extendiendo y firmo el presente con el V.º B.º de S.º S.º en Madrid, a ocho de Agosto de mil novecientos cincuenta y dos.

Pedro Rubio
El Comandante Juez
V.º B.º

Certificat d'indult de la pena imposada pel delict de rebel·lió, datat a l'any 1952.

un lloc per amagar-me, era la casa d'una tia de la meva dona. I allà m'hi vaig estar una temporada, gairebé mig any. No gaire lluny de casa. Llavors per mediació d'un veí em va buscar un home que em pogués portar cap a Andorra. Era un home que no sabia pas gaire on anava, en sabia més jo que no pas ell. El dia que vam marxar, a les deu del vespre, vam agafar el camí. Cap a cal Trist, cap als Riols, tot eren camins de vinyes, cap a Palà Vell, cap a la Rata, vam anar a les obagues de

Valldeperes, allà ens va fer un xàfec que ens va deixar amarats. A punta de dia cap a Cardona, passant per la vora del riu. Riu amunt vam fer cap a una casa de pagès que en diuen Els Torrents. Allà em va acompanyar un altre guia fins a la Coma. De fet, jo coneixia una mica la zona perquè havia anat a Tuixent a buscar patates. Un cop allà vam anar a dormir i al cap d'una mica dic: collons! Sento que enraonen en castellà i malament aquí, eh! No vols dir que és la Guàrdia

Civil? En efecte, era la Guàrdia Civil que va venir per demanar al xofer del cotxe de línia si havia pujat a ningú perquè ells n'havien agafat quatre. L'endemà vaig continuar sol cap a Tuixent, més aviat cap al Molí de Fòrnols, perquè em van dir que allà sempre hi passaven contrabandistes i ells em portarien fins a Andorra. Vaig anar cap a Cornellana. Allà em vaig estar uns dies en una casa, l'hostal, que en deien cal Roget. Allí es dedicaven a comprar fardos de contraban i després els venien avall. Hi havia un contrabandista que li deien "El Pequeño" que va ser el que va dir que em portaria, però amb el compromís de baixar un paquet des d'Estamariu fins a la Coma, a cal Joan del Batlle. Un cop a Estamariu vaig agafar el paquet i altra volta cap avall fins a la Coma altra vegada. El paquet era de gomes, lligues i coses així, que aquí no n'hi havia. L'endemà cap a Cornellana una altra vegada. En aquest viatge érem el "Pequeño", un xicot de Cornellana que es llogava per portar paquets i una dona que havia marxat de l'home. Després vaig anar a Andorra. Em vaig quedar a treballar a Andorra.

Vaig treballar a Andorra per al batlle que li deien "el Cinto", després vaig treballar a Canillo per al fuster Jaume Garalt. Feia de fuster, però de tant en tant també feia algun viatge per portar gènere. Algunes vegades havia baixat fins a Igualada per portar paquets.

-Va ser llavors que vau començar a passar gent que fugia dels nazis?

-Va arribar un moment que em vaig posar a passar gent per la frontera i a baixar-los cap a Manresa. Llavors un dels que hi intervenia era un que es deia Forner, que havia estat secretari de Cardedeu, precisament el pare del que ara és síndic d'Andorra. Després de la guerra es va casar amb la pubilla de cal Palanques, que era un hotel important que hi havia a la Massana, i així es va convertir en andorrà. Aquest és un dels que estava en combinació amb gent de França que portaven gent i que eren aviadors i militars francesos que fugien dels alemanys. A Andorra hi havia molts refugiats i hi havia una xarxa organitzada que els ajudava a sortir d'Andorra, travessar la frontera i

arribar fins a Barcelona. Jo els anava baixant i els portava al consolat anglès. A mi el consolat anglès no m'ho van fer anar malament. Quan baixàvem gent ja no fèiem contraban. Portàvem grups de persones, a vegades 7, a vegades 12, una vegada eren 21 en total. Els portàvem a peu. El trajecte era d'Andorra a Manresa a peu. A Manresa anàvem fins al Congost i d'aquí cap a l'estació on agafàvem el tren. En aquestes expedicions o viatges sempre anàvem dos guies. L'altre company enraonava francès i així s'entenia amb molts dels que portàvem.

Una vegada anàvem amb set aviadors i vam anar a casa meva, a Manresa. Ens va veure el sereno i ens va dir que anéssim alerta. L'endemà vam agafar el tren a l'estació. Els bitllets els trèiem els guies i familiars meus per dissimular. Un dia eren militars belgues i dos no van pujar al tren i van tenir la pensada de tornar allà on estaven amagats, al Congost. Quan vaig tornar de Barcelona els vaig trobar allà i l'endemà al matí els vam baixar i cap al consolat anglès. El meu company guia es deia Salvador Calvet, era de Puigcerdà i després de la guerra es va establir a Andorra on feia de paleta i va arribar a tenir 60 paletes amb ell. Ja és mort però la dona i els fills viuen a Andorra; era germà del darrer alcalde de Puigcerdà durant la guerra. Quan érem a Barcelona anàvem en petits grups i ens dirigíem cap al consolat anglès que era a la cantonada del carrer de Consell de Cent i després van anar al carrer de Jonqueres, en una de les cases més altes de Barcelona que tenia 16 pisos. Al consolat ens atenia miss Corlin que era una secretària i també feia d'interpret. Al consolat ens donaven tres mil pessetes per cada persona que portàvem. Llavors havíem de repartir aquesta quantitat entre tots els que hi interveníem.

Calculo que en total vaig portar un total d'unes cent persones entre francesos, belgues i aviadors de diversos països, anglesos, canadencs, etc. Una vegada portàvem un grup de militars belgues i els volíem portar al consolat belga. Però va resultar que el dia abans els nazis es van fer càrrec del

consolat belga. Una noia que hi havia allà em va dir: marxeu! Podeu comptar com baixàvem les escales d'aquell pis! Llavors els vam portar al consolat anglès.

En un d'aquests viatges vaig portar un que feia d'enllaç del Partit Comunista, i en un altre viatge vaig portar un que era l'enllaç directe entre París i el Comitè Central del Partit Comunista a Espanya, que vulgarment li deien el "Comprendes"; en realitat es deia Luis Márquez Rosillo. Aquest quan el van agafar va cantar. Va explicar com havia vingut des de França com havia passat la frontera amb nosaltres així com les cases per on havíem passat.

–Quin era el recorregut que fèieu per passar gent d'Andorra fins a Manresa?

–Passàvem la frontera a la dreta del riu Valira i a la dreta de la Seu. Normalment passàvem el riu Segre entre la Seu i Alàs, normalment per dins l'aigua que ens arribava fins a les cuixes. Una vegada vaig passar-lo amb una dona polonesa a coll. Després anàvem cap a El Ges. Allà, a la vora de la serra del Cadí, descansàvem i ens feien menjar. Després anàvem cap a la Vansa, després cap a Ossera i pujàvem cap al Coll d'Ares. A l'altre cantó hi havia l'Alzina i Alinyà. Aquí reposàvem i dormíem en una fonda sense deixar-nos veure. L'endemà anàvem en direcció cap a Solsona, cap a la serra de la Torregassa i fins a cal Rajolí, que era una casa de pagès, i allà paràvem i passàvem la nit. L'endemà continuàvem cap a Castelltallat, fins a cal Pons on fèiem nit. Allà hi passàvem el dia i a entrada de fosc començàvem a caminar fins a Manresa. Els portàvem fins al Congost. Després anàvem a buscar bitllets i amb el primer tren marxàvem cap a Barcelona.

En els viatges jo sempre portava unes espartenyas de recanvi lligades a la cintura. També portava un mocador de farcell amb la mica de menjar que solia ser una mica de pa, xocolata i llonganissa. De beure no en portava perquè podies beure en fonts i rieres. Vam estar de sort perquè mai no ens van enganxar. Encara que alguna

Joan Peramiquel al penal de El Dueso, cap a 1950.

vegada vam estar en perill que no ens agafessin. Coses de la vida. Una vegada a Cornellana ens esperava la Guàrdia Civil perquè n'havien agafat un que va xerrar per on passàvem nosaltres. Però va resultar que un home de Cornellana ens va avisar que havien mort un home. Es tractava d'un xicot de Fòrnols que treballava de pagès i havia desertat. Aquest xicot festejava amb una mossa de Cornellana i quan hi anava es va topar amb uns guàrdies civils que li va donar l'alto. Ell va fugir, però li van disparar i el van matar. Llavors un veí de Cornellana que feia contraban ens va dir el que havia passat. I nosaltres no vam passar per Cornellana com solíem fer.

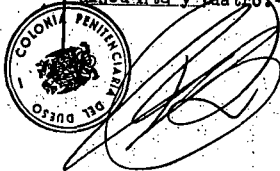
–Com van anar les coses a la colònia Palà després de la guerra?

–A la colònia Palà van acomiadar bastanta gent. De moment no els donaven feina. Però tampoc no els deixaven marxar. Cadascú vivia com podia. A tots els que més o menys s'havien deí-

CERTIFICADO DE LIBERACION DEFINITIVA

D. FRANCO ALSA MARTEL Director de la
 Prisión Colonia Penitenciaria de El Dueso
 y presidente de la Junta de Regimen y Administración de la misma.

FILIACIÓN Y RESERVA	CERTIFICADO
Nombre <u>JOAN</u>	<p>CERTIFICO: Que en el día de hoy y previa aprobación del Tribunal sentenciador, se concede libertad definitiva a <u>JOAN PERAMIQUEL SÍVILA</u> de _____ por haber extinguido su condena de <u>nueve años</u>, en virtud de la sentencia núm. <u>132.310</u>, cuya filiación se expresa al margen, fué puesto en libertad condicional el día <u>diez de septiembre de mil novecientos cincuenta y dos</u>, y desde entonces a la fecha su comportamiento ha sido irreprochable, demostrando con ello que ha hecho buen uso de la gracia que se le concedió.</p> <p>Y para que conste expido la presente en <u>Santofe de Abasco</u> a <u>diez</u> de <u>Octubre</u> de mil novecientos <u>cinquenta y cuatro</u>.</p>
Naturaleza <u>Súria (Barcelona)</u>	
Edad <u>43 años</u>	
Pelo _____	
Ojos _____	
Cara _____	
Color _____	
Compleción _____	
Estado civil <u>Casado</u>	
Hijos <u>uno</u>	
Domicilio que dice <u>RAMON VASA ES GOLA, AVILES de Españoles (Barcelona)</u>	
	

Certificat emès a la colònia penitenciària de El Dueso pel qual Joan Peramiqel quedava definitivament lliure (1954).

... xat veure que eren d'esquerra, a tots els van fer la vida impossible. Al final els van deixar marxar però no els van donar feina: als de cal Masover de la Rata, als contramestres ... Això va passar en moltes colònies. En canvi a Palà Nou no. Allà els que ens vam deixar veure érem de Palà Vell. Als de Palà Nou sempre els havien deixat guanyar més bé la vida i això feia que contra l'amo no hi anaven. Precisament quan jo estava refugiat a Andorra un dia el vaig veure el Valls Taberner. Eren diferents germans i el que pujava aquí dalt cada setmana i portava la setmanada no era el que es presentava per diputat. A Andorra el Valls anava amb el Basora, el director, que em coneixia. Quan va poder el Basora em va dir que si veia el Salí que li deien "el Negre" que no es deixés veure per Palà que li hagueren fet mala feina. Perquè representava que acompanyava els guàrdies d'assalt si hi havia hagut algun mort. Tots els papers que havien presentat per agafar gent els havia firmat ell, el Basora. Després de la guerra hi va haver molta repressió, van matar molta gent. De Palà Nou a tres o quatre els van matar, junt amb "el Belga" de

Súria que es deia Fàbrega, a la pujada de Montserrat, a Collbató. Al "Belga" si no hagués dit res no s'hagués mort, però en queixar-se el van rematar. D'aquells n'hi va haver un que era el secretari de Pinós que no va dir res i que si no s'ha mort de malaltia encara és viu. El van donar per mort, li van tirar el tret sense tocar-lo. Es va amagar, després el van tornar a agafar però finalment va sortir en llibertat. A aquests la Guàrdia Civil els treia de la presó de Manresa i els portava cap a Collbató a matar-los. Eren gent d'esquerra que després de la guerra els treien de la presó i els liquidaven aquí a Montserrat. No et pensis que m'agrada gaire quan em portaven amb el tren i els guàrdies deien: on va aquest amb tanta roba? No em vaig tirar del tren per casualitat, perquè la intenció era tirar-me del tren. Jo pensava, no em fotreu vosaltres! Després de la guerra van matar molta gent.

Al meu germà no sé si li hagueren fet res. Ell havia fet guàrdia al lloc on els tenien agafats a tots els de dretes de Súria. Un dia a la nit els van anar a buscar a tots. I sort en van tenir que el meu germà estava de guàrdia i els va

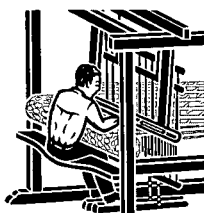
dir que no tenia la clau i que la tenia el "jefe" (prou que la tenia!). Eren els de les patrulles de la CNT. Un dels que hi havia ho va sentir i després de la guerra va anar a casa i els va dir: si el vostre fill necessita un aval jo us el faré. Ell encara no sabia que el meu germà havia mort a la batalla de l'Ebre. Aquest era el Mateu de la Caseta que va morir un dia de Pasqua en el Tro Gros a causa d'un accident (tot i que va córrer el rumor que havia estat fet expressament a causa que havia denunciat gent). El meu germà era de la junta d'ERC de Súria i havia estat el caixer.

-Com va ser que us detinguessin i us portessin a la presó?

-A mi em van agafar dos cops. Un cop amb un d'aquests grups que baixàvem em van agafar a Fuenteespalda d'on era fill aquell xicot que portava. I agafant el tren de la Puebla de Híjar cap a Tortosa, allà unes dones ens van veure i van anar a dir-ho a la Guàrdia Civil. Es pensaven que nosaltres no haguéssim fet alguna cosa. I ens van agafar. Vaig ser agafat set mesos. I em van sobreseure la causa de la guerra. Perquè el carnisser de Palà no va negar res de tot però després va dir: considere que mentre hi va ser ell (referint-se a mi) no hi va haver cap mort. I així em van sobreseure la causa. I llavors vaig anar a treballar a Andorra i vaig tornar a fer el contraban, llavors ja no era qüestió de baixar gent sinó que era qüestió de maquis. Així que va ser que em van tornar a detenir per segona vegada. Llavors era l'any 1945.

Entremig de tot això als de la casa de cal Pons de Castelltallat i als d'una casa del costat, a cal Sec, els van agafar a través de dos guàrdies civils que es van fer passar per maquis a la casa de cal Sec. Els van agafar a tots i els van portar a Berga. Al de cal Sec li van fotre una pallissa que per anar de la caserna a la presó el van haver d'aguantar per cada cantó. Però com que va mantenir que no els coneixia ni sabia qui eren van sortir amb llibertat provisional. No els van jutjar. Els van deixar anar a tots els que havien agafat perquè van aguantar les garrotades i no van cantar.

Al cap d'un temps va ser quan va

V JORNADES D'ARQUEOLOGIA INDUSTRIAL DE CATALUNYA

Secretaria:

Museu de la Tècnica de Manresa
Ctra. de Santpedor, 55
08240 Manresa
Tel. 93 877 22 31
associacionmct@eic.ictnet.es

Manresa, 26, 27 i 28 d'octubre del 2000

Convocatòria

L'Associació del Museu de la Ciència i de la Tècnica i d'Arqueologia Industrial de Catalunya i el Comitè Organitzador de les V Jornades d'Arqueologia Industrial de Catalunya us comuniquen que les properes Jornades se celebraran a la ciutat de Manresa els dies 26, 27 i 28 d'octubre del 2000.

Temàtica

Les Jornades pretenen aportar noves visions dels camps en què es pot trobar Arqueologia Industrial.

La temàtica preferent de les V Jornades se centra en la indústria tèxtil, i en les indústries auxiliars que s'han configurat al voltant del tèxtil. Es tractarà d'una forma especial els diferents tipus de teixits, la cinteria i el gènere de punt. També qüestions relacionades amb la maquinària, els sistemes de producció, la tipologia de les fàbriques i les colònies industrials.

Dins de les temàtiques de les Jornades, també s'hi inclou un apartat general sobre el Patrimoni Industrial: metodologies d'estudi i de recerca, tant de fons documentals com de treballs de camp; actuacions de preservació i salvaguarda. Finalment un apartat de Miscel·lània acollirà altres temes de patrimoni industrial que siguin d'interès per ser tractats a les Jornades.

Què cal que facin els interessats?

Els qui desitgin presentar una comunicació a les Jornades hauran de trametre abans del 29 de febrer de l'any 2000, un resum d'entre 20 i 30 línies, explicant de què es compon la seva comunicació. A més de les seves dades personals: nom i cognoms, adreça postal i adreça electrònica.

Totes les propostes seran contestades pel Comitè Científic abans del 15 d'abril de l'any 2000, indicant si són acceptades o se'n necessiten altres detalls, per a la seva avaluació.

Els comunicants tindran fins al dia 5 de setembre del 2000 per presentar la comunicació completa, en suport informàtic, extensió màxima de 15 pàgines amb gràfics, annexos i notes incloses.

Si esteu interessats a assistir a la celebració de les V Jornades sense presentar cap comunicació, us agraïrem que ens ho indiqueu per telèfon o correu electrònic. Així us tindrem informats de les novetats d'organització i us trametrem tota la documentació necessària per a poder-hi participar.

Comitè organitzador:

Ajuntament de Manresa
Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya
Associació del Museu de la Ciència i de la Tècnica i d'Arqueologia Industrial de Catalunya
Centre d'Estudis del Bages
Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya. Delegació Bages-Berguedà
Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa
Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya
Museu de la Tècnica de Manresa

caure aquell a Madrid. Al "Comprendes" el van agafar a Madrid i va cantar. I va cantar totes les cases per on havia parat. A mi no em sabia la direcció. Els que ho van cantar més van ser els d'aquí, però és clar ...

De fet no ho trobo estrany perquè el "Comprendes" al cap de dos mesos encara no podia moure dos dits de les esposes tan estretes. La resistència humana té un límit. Quan hi vaig entrar jo a la presó hi havia funcionaris que estaven en combinació amb ells i ens van deixar parlar tot i estar incommunicats. Quan van agafar els de les cases de pagès ho vaig saber per casualitat. I vaig marxar i vaig arribar fins a tocar Andorra. Però hi havia una guàrdia molt forta i no hi vaig acabar d'arribar. Vaig arribar fins a Ars a una hora a peu d'Andorra. I me'n vaig entornar cap aquí.

Em van venir a detenir a casa meva a Manresa. La denúncia venia de Madrid i de les detencions fetes en les cases de pagès. A cal Pons van agafar l'home, el fill, el nebot i el mosso. Jo havia menjat amb tots plegats a la taula. Perquè tots quatre s'entenguessin era molt difícil. A més a cal Pons el maquis hi havia deixat armes. Quan la policia hi va anar, hi va anar com si fossin maquis. Però l'home de la casa des de l'era va veure caps de policia armats. I va dir que no les entregués les armes. Perquè no deien la consigna ben exacta, hi faltava alguna paraula. I els deia que no. Però al final va accedir i quan els portava cap a l'amagatall, al bosc li van dir: *no te has equivocado, no. Somos la policia*. En sentir això fot trompada a un i ja té la pistola d'aquí enllà. Sort en va tenir que l'altre no li fotés un raig de tirs. A mi em va venir a buscar a casa la brigada social, de primer em van portar a la comissaria i em van picar. Em van portar a Barcelona. Va ser l'únic viatge en ma vida que he fet de primera i pagat. Em van portar a la Via Laietana i no em van picar ni em van dir res. Després em van portar cap a Madrid en tren. Em van portar a la Dirección General de Seguridad a la Puerta del Sol. No em van picar. Jo sempre deia el mateix, deia el trajecte que fèiem des de la frontera, deia que paràvem a cal Rajolí i a cal Pons, però ja sabia

que estaven detinguts els de cal Rajolí i els de cal Pons.

Ens van fer un judici contra set persones. Al mosso i al fill de cal Pons els van deixar anar. També al mosso d'una altra casa de pagès. Ens van fer un consell de guerra. Ens demanaven pena de mort en el judici. Després al que li van posar més va ser a l'enllaç del PCE el "Comprendes" 25 anys, després al de Cal Pons de Castellallat 20 anys, a mi 18, al Rajolí 15 anys, a l'oncle de cal Pons 10.

—Com eren les presons franquistes? Com us va anar el temps que vau estar a la presó?

—Em van portar a la presó d'Alcalá d'Henares. Aquí en general tots eren presos polítics. Aquí hi havia el Ramon Rubial del PSOE, un que es deia Ramon Piñeiro López que va ser diputat socialista. També hi havia Simón Sánchez Montero del PCE. Dins de la presó cada sector feia el seu grup i es formava un comitè general de la presó. Es repartien els enxufes. Els comunistes com que eren més tenien més enxufes. Els confederals en tenien uns altres, els socialistes uns altres, i els restants com que érem pocs, poca cosa. Cada grup feia la vida pel seu compte. Els comunistes havien implantat les comunes i cada grupet de sis o set menjaven junts. I es repartien el poc que tenien entre ells. Aquí hi vaig ser un mes. Jo estava amb un grup de republicans, bé, hi havia tres gallecs, dos germans que es deien Saco un mestre i l'altre advocat, un basc, un tal Michelena que deia que havia estat secretari de l'Aguirre. Aquests fèiem un grup i compartíem coses com el cafè, el sucre. El pitjor era que de tant en tant treien algú que tenia pena de mort. Llavors hi havia un gran xafarranxo. La gent cridava, vuit-cents cridant: criminals! Assassins! Llavors entrava la Guàrdia Civil amb els fusells.

Després ens van lligar de dos en dos amb una corda d'espart a tots vuit-cents i amb un tren especial ens van portar a Ocaña. Va representar que dissolien aquella presó. A Alcalá hi havia 21 llocs detenció entre presons i convents. A Ocaña no hi vaig estar gaire temps. També em van portar pocs dies

Joan Peramiqel al penal de El Dueso, (1949-1952)

a Burgos. Vaig demanar per anar a treballar amb la idea que em portessin a un camp i poder fugir. Em van portar altra vegada a Alcalá però a una altra presó al costat de la d'abans, aquí hi havia tallers i era on tiraven el diari "Redención" que era un diari de la presó. Llavors vaig demanar poder canviar i em van portar a El Dueso. Aquí hi vaig ser gairebé uns tres anys i sempre vaig treballar fent de fuster. Jo només somiava poder marxar. En total vaig estar set anys a la presó. Durant aquest temps vaig tenir dos indults. Un de l'any sant i un de no sé què. I amb el treball també es redimia, te'n donaven mig per un. Primer em van donar la llibertat el 1952 i el 1954 em van donar la definitiva. Vaig estar a la presó des del 4 d'octubre de 1945 fins al 7 de setembre de 1952.

— Un cop en llibertat com uns van anar les coses. Us van molestar més?

—Quan vaig sortir em vaig haver de presentar durant molt temps al jutjat. No vaig poder venir a viure a Manresa, de moment. Vaig anar a viure a Sant Pere, entre Casserres i l'Espunyola, en una casa de pagès del meu cunyat. Allà la Guàrdia Civil em vigilava de tant en

Don RANCHO BRUNET PICALA Médico Oficial de la Colonia Penitenciaria de El Dueso, de la que es Director D. ALFREDO ESTRELLA GONZALEZ

CERTIFICO: Que reconocido el recluso en esta Colonia Joan Perami-
quiel Sivilla, que con esta fecha sale conducido para la
Prisión L. Condal 001, resulta no padecer enfermedad alguna
infecto-contagiosa, habiendo sido desinsectado y desinfectado, así como sus
ropas y efectos, de acuerdo con lo dispuesto por la Superioridad.

Asimismo certifico que se halla vacunado de antiftífica y antivariólica.

Y para que conste y surta sus efectos, extiendo y firmo la presente con el
visto bueno del Sr. Director del Establecimiento, en Santoña - El Dueso, a
de 23 / 1952 de mil novecientos cincuenta y dos

 V. B.
El Director

tant. Cada mes m'havia de presentar a la Guàrdia Civil de Berga. Vaig demanar per venir aquí. Si hi havia algú que et donés feina et daven el permís. A mi em va donar feina el sogre del metge Selga, que es deia Brunet. I la veritat és que no em van empenyar més. Quan venia el Franco no em van molestar mai. No em van empenyar més. Després alguna vegada gent del maquis es van posar en contacte amb mi buscant combinacions, però els vaig dir que no. Jo notava que em miraven. Davant de casa hi vivia un que era de la "brigadilla". Sempre sabia coses del maquis però no em feien pas seguir. Vaig dedicar-me a la meva feina de fuster i a fer vida normal sense ficar-me en res.

Jaume Serra i Carné
Historiador

Certificat mèdic on consta que el detingut a la presó de El Dueso, Joan Peramiel, es trobava en bon estat de salut i que havia rebut les vacunes pertinents. Data del 1952, quan accedia a la llibertat provisional després d'haver estat set anys tancat.

SALVEM LA SEU !

Si vols contribuir a mantenir aquest monument cabdal
del nostre patrimoni històric i artístic,

COL·LABORA-HI !

Aportacions econòmiques al compte núm. 2041-0010-30-0040107008

CAMPANYA
PRO RESTAURACIÓ
DE LA SEU DE MANRESA

ASSOCIACIÓ MANRESANA PER LA CONSERVACIÓ
I RESTAURACIÓ DE LA BASÍLICA

c/ Baixada de la Seu, 1 - 08240 Manresa